

**AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ
DÖVLƏT
STANDARTI**

AZS OIC/SMIIC 33

Birinci nəşr
2022

**Uyğunluğun Qiymətləndirilməsi - Halal Məhsullar
üçün Sertifikatlaşdırma Sxeminin Nümunəsi**

**Conformity Assessment - Example of a
Certification Scheme for Halal Products**

Bu standart "Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu" PHŞ-nin icazəsi olmadan tam və ya hissə-hissə yenidən çap oluna, çoxaldıla və yayıla bilməz.

Elçin İsaqzadə küç., 7-ci köndələn

Qaynar xətt: +994125149603

Email: office@azstand.gov.az

MÜQƏDDİMƏ

1. “Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu” Publik hüquqi şəxs tərəfindən işlənilib hazırlanıb və təqdim edilib.

2. “Uyğunluğun qiymətləndirilməsi” standartlaşdırma üzrə Texniki Komitədə (AZSTAND/TK 08) müzakirə edilmişdir.

“Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu” PHŞ-nin _____ sayılı _____ 2022-ci il tarixli qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

3. Bu standart Beynəlxalq Standart TS OIC/SMIIC 33:2020 ilə eynidir (İDT).

This standard is identical to the International Standard TS OIC/SMIIC 33:2020 (IDT).

4. İlk dəfə tətbiq edilir.

5. Dövlət standartında müəyyən edilən tələblərin beynəlxalq standartlara, norma, qayda və tövsiyələrə və digər dövlətlərin müvafiq mütərəqqi milli standartlarına, elm, texnika və texnologiyanın müasir nailiyyətlərinə əsaslanmasını müəyyən etmək üçün standartın dövrü yoxlama müddəti 1 ildir.

MÜNDƏRİCAT

ÖN SÖZ	IV
GİRİŞ	V
1 Əhatə dairəsi	1
2 Normativ istinadlar	1
3 Termin və Təriflər	1
4 Halal məhsulun sertifikatlaşdırılması	2
4.1 Halal məhsulun sertifikatlaşdırılması sxemi	2
4.2 Halal məhsulların sertifikatlaşdırılmasının məqsədlərinin sxemi	2
4.3 Əhatə dairəsinin sxemi	3
4.4 İştirak edən tərəflərin sxemi	3
4.5 Seçim elementlərinin sxemi	4
4.6 Nümunə alma proseslərinin sxemi	4
4.7 Hesablama prosedurlarının sxemi	5
5 Halal sertifikatlaşdırma prosesinin aralığı və əlaqəli fəaliyyətlər	5
5.1 Halal sertifikatı və razılaşma sertifikatı üçün müraciət	5
5.2 Qərar	5
5.2.1 Ümumi	6
5.2.2 Qiymətləndirmə planı	6
5.2.3 Müraciətdən əvvəl yaradılan və ya müştəri tərəfindən təqdim edilən uyğunluq nəticələrinin qəbulu	7
5.2.4 Məhsulun ilkin qiymətləndirilməsi	7
5.3 İstehsal prosesinin qiymətləndirilməsi və rəhbərliyin auditi sistemi	8
5.3.1 Ümumi	8
5.3.2 Sənədə ilkin baxış	8
5.3.3 Yerində qiymətləndirmə	10
5.4 Uyğunsuzluqlar	10
5.5 Qiymətləndirmə hesabatı	11
5.6 Baxış	11
5.7 Qərar	11
5.8 Attestasiya	11
5.9 Halal sertifikatları və uyğunluq nişanlarından istifadənin lisenziyalaşdırılması	12
5.9.1 Ümumi	12

AZS OIC/SMIIC 33:2022

5.9.2 Uyğunluğun işarəsi	12
5.9.3 Etiketləmə(digər)	13
5.9.4 Lisenziya verilməsi	13
5.9.5 Lisenziyanın geri götürülməsi və ya dayandırılması	13
5.9.6 Sui-istifadənin işarəsi	15
5.10 Nəzarət	15
6 Müştərilər tərəfindən təbliğat	16
7 Sertifikasiyaya təsir edən amillər	16
7.1 Məhsul tələblərinə dəyişikliklər	16
7.2 Digər sxem tələblərinə dəyişikliklər.....	17
7.3 Müştəri tərəfindən edilən dəyişikliklər.....	17
8 Məxfilik	18
9 Məhsula dair məsuliyyət	18
10 Şikayət və müraciətlər.....	18
Əlavə A (məlumatlandırıcı) Halal məhsulun sertifikatlaşdırması üçün ərizə ilə birlikdə təqdim edilən məlumat nümunəsi	19
Əlavə B (məlumat xarakterli) İstehsal prosesi və idarəetmə sistemi haqqında məlumat nümunəsi.....	21
Əlavə C (məlumatlandırıcı) Halal uyğunluq sertifikatına daxil ediləcək məlumat nümunəsi	25
Əlavə D (məlumatlandırıcı) Halal və uyğunluq sertifikatının istifadəsi üçün lisenziya müqaviləsinin məzmunu nümunəsi	26
Əlavə E (məlumatlandırıcı) Halal uyğunluq sertifikatının və ya markasının istifadəsi üçün lisenziyaya daxil ediləcək məlumat nümunəsi.....	29
Əlavə F (məlumatlandırıcı) Halal sertifikatının razılaşma məzmununa nümunə.. ..	30
Bibliografiya.....	32

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ DÖVLƏT STANDARTI

**Uyğunluğun Qiymətləndirilməsi
– Halal Məhsullar Üçün
Sertifikatlaşdırma Sxeminin
Nümunəsi**

AZS OIC/SMIIC 33:2022

**Conformity Assessment –
Example of a Certification
Scheme for Halal Products**

ÖN SÖZ

İslam Ölkələrinin Standartlar və Metrologiya İnstitutu (SMIIC) hökumətlərarası təşkilat olaraq İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı (İƏT) regionunda tətbiq olunacaq ümumi standartları müəyyən edir. Beləliklə, istehlakçıların müdafiəsini və məhsulların qarşılıqlı əlaqəsini təmin edir, eyni zamanda bir tərəfdən innovasiyaları və azad ticarət təşəbbüsləri, digər tərəfdən İƏT-ə üzv dövlətlərin qlobal iqtisadiyyat daxilində bazar mövqələrini gücləndirməyi hədəfləyir.

Bu standart SMIIC Uyğunluğun Qiymətləndirilməsi Standartları Komitəsi (CCA) tərəfindən hazırlanmış və SMIIC tərəfindən qəbul edilmişdir.

GİRİŞ

Halal məhsul sertifikat məhsulların, proseslərin və xidmətlərin müəyyən edilmiş İslam tələblərinə cavab verdiyinə əminliyi təmin etmək üçün getdikcə daha geniş şəkildə istifadə olunur.

Halal məhsul sertifikatının praktikada həyata keçirilməsinin müxtəlif üsulları var. Bu standart sxem sahiblərinə digər maraqlı tərəflərlə məsləhətləşərək, məqsədə uyğun sxemə nail olmaq üçün başqa tədbirlər görməyə və ya onlardan müxtəlif kombunasiyalarda istifadə etməsinə mane olmur. Bu standart beynəlxalq ticarətin maraqlarına uyğun olaraq halal sertifikatının tanınmasını və qəbulunu asanlaşdırmaq üçün əsas rolunu oynayır.

Xüsusilə, istifadə edilən fəaliyyətlərin çeşidi və onların tətbiq olunma intensivliyi xidmətdə olan məhsulun müəyyən edilmiş halal tələblərinə cavab verməməsinin nəticələri və ehtimalı ilə mütənasib olmalıdır. Bazarın xüsusi xüsusiyyətləri, məhsul texnologiyası və məhsullarla əlaqəli istehsal üsulları kimi amillər də nəzərə alınmalıdır.

Qaydalar, prosedurlar və sxemin idarə edilməsindən ən çox təsirlənən əsas maraqlı tərəflər aşağıdakılardır:

- sxem sahibi,
- sertifikatlaşdırma orqanı/orqanları,
- sertifikatlaşdırılmış məhsulların istehsalçıları,
- sertifikatlaşdırılmış məhsulun istifadəçiləri və sertifikatlaşdırmaya

əsaslanan qurumlar.

QEYD 1 Əgər Sertifikatlaşdırma orqanı öz sxemini işlədirsə, sertifikatlaşdırma orqanı bu sxemin sahibi olur.

Digər maraqlı tərəflərə aşağıdakılar daxildir, lakin bunlarla məhdudlaşmır:

- tənzimləyici orqanlar,
- sertifikatlaşdırılmış məhsulların alıcıları,
- məhsulun sertifikatlaşdırılması prosesində iştirak edən sınaq laboratoriyaları və təftiş orqanları kimi uyğunluğun qiymətləndirilməsi orqanları,
- akkreditasiya orqanları və ekspert qrupları,
- sertifikatlaşdırma statusunun bir sxem sahibindən digərinə tanınmasını

asanlaşdıran beynəlxalq sertifikatlaşdırma sxemləri,

- istehlakçılar.

Bu standart normativ tələbləri ("lazımdır" ilə ifadə olunur) və tövsiyələri ("lazımdır" ilə ifadə olunur) ehtiva etmir. O, yalnız 5-ci növ məhsulun sertifikatlaşdırılması sxeminin nümunəsi kimi nəzərdə tutulub.

QEYD 2 Beynəlxalq sertifikatlaşdırma proqramları bir proqram sahibindən digərinə sertifikat statusunun tanınmasını asanlaşdırma bilər.

UYĞUNLUĞUN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ – HALAL MƏHSULLAR ÜÇÜN SERTİFİKAT PROSEDURUNUN NÜMUNƏSİ

1 ƏHATƏ DAİRƏSİ

Bu standart halal məhsulların sertifikatlaşdırılmasının əsaslarını izah edir və halal məhsullar, proseslər və xidmətlər üçün sertifikatlaşdırma proqramlarını başa düşmək, inkişaf etdirmək, və ya idarə etmək üçün təlimatları təqdim edir.

Bu standart İslam qaydalarına əsaslanan ISO/IEC 17067-də təsvir olunduğu kimi halal məhsullar üçün 5-ci növ məhsul sertifikatlaşdırma sxeminin nümunəsini təqdim edir.

QEYD 1 Bu standartda verilmiş nümunə halal məhsulların sertifikatlaşdırılması sxeminə aiddir. Bununla belə, tətbiq olunarsa, o, xidmətlər və proseslər üçün sertifikatlaşdırma sxemlərinin işlənilib hazırlanması üçün əsas kimi də istifadə edilə bilər (ISO/IEC 17067-də təsvir olunduğu kimi 6-cı bəndə baxın).

QEYD 2 Bu standarta əsasən, məhsulun sertifikatlaşdırılmasının bir hissəsi kimi idarəetmə sisteminin qiymətləndirilməsi, idarəetmə sisteminin sertifikatlaşdırılmasını təşkil etmir.

QEYD 3 Bu standartın məqsədi məhsulun sertifikatlaşdırılması ilə məşğul olan şəxslərə ISO/IEC 17067-nin tətbiqi ilə bağlı faydalı məlumat verməkdir.

2 NORMATİV İSTİNADLAR

Aşağıdakı sənədlərə mətndə elə istinad edilir ki, onların bir hissəsi və ya hamısı bu sənədin tələblərini təşkil etsin. Tarixli istinadlar üçün yalnız istinad edilən nəşr. Tarixsiz istinadlar üçün istinad edilən sənədin ən son nəşri (hər hansı düzəlişlər daxil olmaqla) tətbiq edilir.

- ISO/IEC 17000, Uyğunluğun qiymətləndirilməsi - Lüğət və ümumi prinsiplər

- ISO/IEC TR 17026, Uyğunluğun qiymətləndirilməsi - Maddi məhsullar üçün sertifikatlaşdırma sxeminin nümunəsi
- ISO/IEC 17065 Uyğunluğun qiymətləndirilməsi - Məhsulları, prosesləri və xidmətləri sertifikatlaşdıran orqanlara olan tələblər
- ISO/IEC 17067, Uyğunluğun qiymətləndirilməsi - Məhsulun sertifikatlaşdırılmasının əsasları və məhsulun sertifikatlaşdırılması sxemləri üçün təlimatlar
- OIC/SMIIC 2, Uyğunluğun qiymətləndirilməsi - Halal Sertifikatlaşdırma Təmin edən Orqanlara Tələblər

3 TERMIN VƏ TƏRİFLƏR

Bu sənəddə ISO/IEC 17000, ISO/IEC 17067, ISO/IEC 17065 və OIC/SMIIC 2-də verilmiş terminlər və təriflər tətbiq edilir.

4 HALAL MƏHSULUN SERTİFİKATLAŞDIRILMASI

4.1 Halal məhsulun sertifikatlaşdırılması konsepsiyasının sxemi

Məhsulun sertifikatlaşdırılması sxeminin işlənilib hazırlanması və istismarı üçün ümumi müddəalar ISO/IEC 17067:2013-ün 6-cı bəndində göstərilmişdir. Bu standart bu ümumi müddələrin konkret 5-ci növ məhsulun sertifikatlaşdırılması sxeminə necə tətbiq olunduğuna dair bir nümunə təqdim edir. Nümunə plan sahiblərinin öz planlarını hazırlayarkən və icra edərkən qərarlarını heç bir şəkildə məhdudlaşdırmaq məqsədi daşımır. Onlar ISO/IEC 17067-də təsvir olunanlar da daxil olmaqla, alternativ məhsul sertifikatlaşdırma proqramlarını inkişaf etdirə bilərlər.

4.2 Halal məhsulların sertifikatlaşdırılmasının məqsədlərinin sxemi

Bu halal məhsul sertifikatlaşdırma sxemi nümunəsi ISO/IEC 17067-də təsvir edilən 5-ci növ məhsul sertifikatlaşdırma sxemini əks etdirir. Bu standartda daha ətraflı təsvir olunan funksiyalara aşağıdakı fəaliyyətlər və elementlər daxildir:

a) seçim, o cümlədən (bax 4.5):

1) sxemin əhatə etdiyi halal məhsullar üçün müəyyən edilmiş tələblər (yalnız halal şərtlər), (məsələn, standart və ya digər normativ sənəddə),

2) qiymətləndiriləcək istehsal prosesinin elementləri və yoxlanılacaq idarəetmə sistemi,

3) fəaliyyətlərin və bu fəaliyyətlərin həyata keçirildiyi əsasların müəyyən edilməsi (məsələn, məhsul sertifikatlaşdırma orqanları üçün ISO/IEC 17065 və OIC/SMIIC 2 və sınaq üçün ISO/IEC 17025, ISO/IEC 17020 üçün istinad tələblərinə yoxlama) və idarəetmə sistemi ISO/IEC 17021-1 audit üçün),

4) seçmə üsulları və tezliyi;

5) Halal məhsulun sertifikatını əldə etmək və saxlamaq üçün müştərinin yerinə yetirməli olduğu tələblər (məsələn, sertifikatlaşdırma müqaviləsinin imzalanması, idarəetmə sisteminin davamlı fəaliyyəti, uyğunluq nişanının istifadəsinə nəzarətin təmin edilməsi, sertifikatlaşdırma orqanına məsləhətlərin verilməsi) məhsulun uyğunluğuna təsir edən dəyişikliklər,

6) digər sertifikatlaşdırma tələbləri,

b) təyinat, o cümlədən (bax 5.2):

1) Halal xammalın, ilkin qablaşdırma materiallarının və məhsulun qiymətləndirilməsi,

2) istehsal prosesinin qiymətləndirilməsi və sənədlərin nəzərdən keçirilməsi və yerində qiymətləndirmə vasitəsilə halal məhsulun uyğunluğunun idarə edilməsi üçün vacib olan müştəri idarəetmə sisteminin digər elementlərinin auditini,

c) qiymətləndirmənin nəticələrini nəzərdən keçirmək,

a) sertifikatlaşdırma və uyğunluğun sertifikatlaşdırılması haqqında qərar (bax 5.7 və 5.8),

b) halal markasının lisenziyalaşdırılması və nəzarəti (bax 5.9), o cümlədən:

1) uyğunluq nişanı,

2) müştərilərə təbliğat,

3) sertifikat və uyğunluq nişanlarından sui-istifadə,

c) nəzarət (bax 5.10), o cümlədən:

a) halal məhsul nümunələrinin sınaqdan keçirilməsi və yoxlanılması,

b) istehsal prosesinin qiymətləndirilməsi və idarəetmə sisteminin auditini,

d) halal sertifikatının və lisenziyanın dayandırılması və ya geri götürülməsi (bax 5.9.5),

e) halal sertifikatına təsir edən dəyişikliklərin idarə edilməsi (bax. Maddə 7).

QEYD Bu funksiyalar ISO/IEC 17065 və OIC/SMIIC 2-də göstərilən tələblərə uyğundur, burada funksiyaların seçilməsi və müəyyən edilməsi birlikdə “qiymətləndirmə” adlanır. Yuxarıda sadalanan funksiyaların təsviri ISO/IEC 17000:2004, Əlavə A-da verilmişdir.

4.3 Əhatə dairəsinin sxemi

Sxemin əhatə dairəsi halal məhsulun növləri, halal məhsula olan tələblər və sertifikatlaşdırma sxemi ilə müəyyən edilmiş digər tələblər və onun fəaliyyət göstərdiyi coğrafi ərazilər baxımından müəyyən edilir.

4.4 İştirak edən tərəflərin sxemi

Sxemdə iştirak edən əsas tərəflər bunlardır:

- a) sxem sahibi,
- b) sertifikatlaşdırma orqanı,
- c) halal sertifikatlaşdırma orqanı ilə sertifikatlaşdırma müqaviləsi olan və ya müraciət etmiş təşkilat (bu təşkilat “müşəri” adlanır).

QEYD 1 Əlavə məlumat üçün sertifikatlaşdırma müqaviləsi haqqında ISO/IEC 17065:2012, 4.1.2-yə baxın. və OIC/SMIIC 2: 2019, 5.1.2.

Bütün məhsul sertifikatlaşdırma sxemlərinin sxem sahibi var. Sxem sahibi halal sertifikatlaşdırma orqanı, tənzimləyici orqan, sənaye qrupu, halal sertifikatlaşdırma orqanları qrupu və ya digərləri ola bilər. Sxem sahibi İslam qaydalarına uyğun olaraq sxemin qaydalarına, prosedurlarına, idarə edilməsinə və bütövlüyünə görə məsuliyyət daşıyır.

QEYD 2 Sxem sahibi haqqında əlavə məlumatı ISO/IEC 17067:2013-də tapa bilərsiniz.

Halal sertifikatlaşdırma orqanı bəzi fəaliyyətləri OIC/SMIIC 2 Standartının 5.1.1-ci bəndində təsvir olunan tələb olunan keyfiyyətlərə malik olan digər halal təşkilatlara həvalə edə bilər, lakin həmişə nəticəyə görə məsuliyyəti özündə saxlayır. Baxış, qərar və attestasiya kənardan verilə bilməz. Outsorsinq OIC/SMIIC 2-nin 7.5-ci bəndinə uyğun olmalıdır.

Müşəri adətən bəzi istehsal əməliyyatları üçün subpodratçılardan istifadə edə bilən istehsalçıdır, lakin bəzən istehsalçının tədarükçüsü və ya təchizat zəncirindəki başqa bir təşkilat (məsələn, distribyutor) müşəri kimi çıxış edə və sertifikat tələb edə bilər. Belə hallarda müşəri istehsal proseslərinə nəzarət edə və ya istehsal

obyektlərinə daxil ola bilməz. Müştəri halal sertifikatlaşdırma orqanının istehsal prosesləri və istehsalçının keyfiyyət idarəetmə sistemi ilə bağlı bütün lazımı qiymətləndirmə fəaliyyətini həyata keçirə bilməsini təmin etməlidir.

4.5 Seçim elementlərinin sxemi

Elan edilmiş əhatə dairəsi daxilində (bax 4.3) sxem halal məhsulların, istehsal prosesinin və idarəetmə sisteminin yerinə yetirilməsi nəzərdə tutulan tələbləri müəyyən edir. Bu tələblər ISO/IEC 17007 təlimatına uyğun olaraq hazırlanmış standartlara, texniki şərtlərə və ya digər normativ sənədlərə istinadla müəyyən edilir.

Sertifikatlaşdırma tələbləri aşağıdakılardan ibarətdir:

- məhsul tələbləri (ISO/IEC 17065:2012, 3.8-də müəyyən edildiyi kimi) və OIC/SMIIC 2, (5.1.2),

- müştərinin yerinə yetirməli olduğu digər tələblər, o cümlədən:

- sertifikatlaşdırma müqaviləsinin imzalanması,

- seçim və seçmə prosesləri, sınaqlar, qiymətləndirmələr və yoxlamalar üçün görüşlərin təşkili,

- zəruri rüsumların ödənilməsi,

- Halal məhsullarda halal sertifikat markasının istifadəsi üçün lisenziya müqaviləsi imzalayaraq,

- məhsul haqqında məlumatın verilməsi.

Halal məhsul tələbləri sertifikatlaşdırma tələblərinin bir hissəsidir.

4.6 Nümunə alma proseslərinin sxemi

Bu sxem qiymətləndirmə üçün istifadə ediləcək nümunə götürmə metodunu(lar)ını müəyyən edir. Nümunə(lər) təşkil olunmalıdır:

a) Sertifikatlaşdırılacaq halal məhsulların nümayəndəsinin iştirakı,

b) Halal istehsalda istifadə üçün təsdiq edilmiş komponentlərdən və alt birləşmələrdən istifadə etməklə hazırlanmış olmalı,

c) Halal istehsal alətlərindən istifadə etməklə hazırlanmış və halal məhsulların sertifikatlaşdırılması üçün nəzərdə tutulmuş üsullarla yığılmış olmalıdır.

4.5 Hesablama prosedurlarının sxemi

Bu sxem identifikasiya fəaliyyətləri üçün istifadə ediləcək prosedurların təfərrüatlarını təqdim edir, məsələn.

- a) Halal məhsul tələbləri və ya digər normativ sənədlər adekvat şəkildə göstərilmədiyi hallarda nümunə götürmə, sınaq və digər qiymətləndirmə fəaliyyətləri;
- b) istehsal prosesini qiymətləndirmək,
- c) Davamlı halal məhsul uyğunluğu üçün kritik kimi müəyyən edilmiş müştərinin idarəetmə sisteminin elementlərinin auditi.

5 HALAL SERTİFİKASIYA DÖVRÜNÜN ARADLILIĞI VƏ CƏLB EDİLƏN FƏALİYYƏTLƏR

5.1 Halal sertifikatı və razılaşma sertifikatı üçün müraciət

Halal sertifikatlaşdırma orqanı potensial müştərini konkret halal sertifikatlaşdırma sxemi ilə bağlı qaydaları başa düşmək və onlara əməl etmək üçün bütün lazımi məlumatlarla təmin edir. Bu qaydalar hər kəs üçün açıqdır.

Müştəri göstərilən halal məhsulların sertifikatlaşdırılması üçün halal sertifikatlaşdırma orqanına müraciət edir. Tətbiq halal sertifikatlaşdırma orqanını qiymətləndirmə və sertifikatlaşdırma prosesini planlaşdırmaq üçün bütün lazımi məlumatlarla təmin edir.

ISO/IEC 17065:2012, 7.2 və OIC/SMIIC 2, 9.2.1 tələb olunan məlumatların nümunələrini təqdim edir və Əlavə A-da sadalanan tətbiq məlumatı üçün əsas təşkil edir.

Halal sertifikatlaşdırma orqanı müştəridən müraciəti qəbul etdikdən sonra müştərinin təqdim etdiyi məlumatların aydın və kifayət qədər olub-olmadığını yoxlayır, əks halda müştəridən lazımi izahat və ya əlavə məlumat istəyir.

Halal sertifikatlaşdırma orqanı müştəri ilə qanuni qüvvəyə minən müqavilə bağlayır (bax: ISO/IEC 17065:2012, 4.1.2 və OIC/SMIIC 2, 5.1.2).

5.2 Qərar

5.2.1 Ümumi

Bu funksiya zamanı halal sertifikatlaşdırma orqanı müştərinin halal sertifikatlaşdırma tələblərinə cavab verdiyini nə dərəcədə nümayiş etdirdiyini müəyyən etmək üçün məlumat toplayır.

5.2.2 Qiymətləndirmə planı

– Halal sertifikatlaşdırma orqanı ərizədə verilən məlumatlara əsasən, bu işi yerinə yetirmək üçün səriştə və imkanlara malik olduğunu müəyyən edir.

– Proqramın tələblərinə əsasən, halal sertifikatlaşdırma orqanı aşağıdakıları özündə əks etdirən qiymətləndirmə planı hazırlayır:

- a) Sertifikatı tələb olunan halal məhsul,
- b) Halal məhsulun tələblərini müəyyən edən standartlar və digər normativ sənədlər,
- c) Standartlarda göstərilməyən hallarda istifadə ediləcək qiymətləndirmə metodları və prosedurları,
- d) Xammal və qablaşdırmanın qiymətləndirilməsi üçün tələb olunan halal sertifikatı/MSDS/COA və s.,
- e) Qiymətləndirmə üçün tələb olunan halal məhsul nümunələri və/və ya nümunə götürmə prosedurları,
- f) İstehsal prosesini qiymətləndirərkən istifadə ediləcək üsul və prosedurlar,
- g) İdarəetmə sisteminin auditinin həcmi və əhatə dairəsi;
- h) qiymətləndirmə üçün istifadə ediləcək kadrlar və digər resurslar, o cümlədən autsorsinq.

– Qiymətləndirmə planı bu proqram çərçivəsində bütün sertifikatlaşdırma qiymətləndirmə fəaliyyətləri üçün istifadə edilə bilən ümumi plan və ya hər bir müştəri və ya fərdi qiymətləndirmə üçün ayrıca plan ola bilər.

– Halal sertifikatlaşdırma orqanı müştəriyə planın tələb etdiyi bütün maliyyə və vaxt miqyası aspektləri daxil olmaqla plan barədə məsləhət verir və müştərinin halal sertifikatlaşdırma müqaviləsini tamamladığını və ya tamamlamaq öhdəliyini təmin edir.

– Müraciətin qəbulu təsdiq edildikdən sonra halal sertifikatlaşdırma orqanı qiymətləndirmə planına uyğun olaraq ilk qiymətləndirmə üçün müştəri ilə lazımi razılaşmalar aparır.

– Bu sertifikatlaşdırma proqramı çərçivəsində aşağıdakı identifikasiya fəaliyyətlərindən istifadə olunur:

- xammalın, qablaşdırmanın qiymətləndirilməsi və (zəruri hallarda) halal məhsulun ilkin sınaqdan keçirilməsi və ekspertizası;
- istehsal prosesinin qiymətləndirilməsi,

Halal məhsulun uyğunluğu üçün vacib olan idarəetmə sistemi elementlərinin auditi.

Halal sertifikatlaşdırma orqanı nümunələrin götürülməsi, sınaqdan keçirilməsi, istehsal prosesinin qiymətləndirilməsi, idarəetmə sisteminin auditi və sertifikatlaşdırılmış halal məhsulun monitorinqi daxil olmaqla, konkret sertifikatlaşdırma proqramında iştirak edən bütün tədbirlərə görə məsuliyyət daşıyır..

5.2.3 Müraciətdən əvvəl yaradılan və ya müştəri tərəfindən təqdim edilən uyğunluq nəticələrinin qəbulu

Bu proqram icradan əvvəl müştəri tərəfindən yaradılan və ya təqdim edilən uyğunluğun qiymətləndirilməsi nəticələrini (sınaq nəticələri və idarəetmə sisteminin sertifikatlaşdırılması kimi maddələr daxil olmaqla) qəbul edir. ISO/IEC 17065:2012, 6.2 və 7.4.5 və OIC/SMIIC 2, 9.1.7-yə uyğun olaraq, halal sertifikatlaşdırma orqanı bu uyğunluğun qiymətləndirilməsi nəticələrinə görə məsuliyyəti öz üzərinə götürür.

Halal sertifikatlaşdırma orqanı, bu məsuliyyət çərçivəsində bu məsuliyyəti yerinə yetirmək üçün:

a) Uyğunluğun qiymətləndirilməsinin nəticələrinin sertifikatlaşdırma tələblərinə uyğun olub olmadığını yoxlayır;

b) Uyğunluğun qiymətləndirilməsi nəticələrinin ISO/IEC 17020 və ya ISO/IEC 17021-1 və ya ISO/IEC 17025-in müvafiq tələblərinə cavab verən təşkilatdan gəlib-gəlmədiyini və ya onun bu standartlara aid olan əhatə dairəsində akkreditə olunub-olunmadığını və ya belə hesab edildiyini və sertifikatlaşdırma tələblərini müəyyən edir.

5.2.4 Məhsulun ilkin qiymətləndirilməsi

Məhsulun qiymətləndirilməsi müvafiq standart(lar) və ya tələb(lər)də göstərilən üsullara və qrafikdə göstərilən prosedurlara uyğun olaraq həyata keçirilir. Məqsəd məhsulun halal olaraq müəyyən edilmiş şərtlərə uyğun olub olmadığını müəyyən etməkdir.

Məhsulun qiymətləndirilməsində istifadə edilən sınaq qurğuları halal sertifikatlaşdırma orqanına onların ISO/IEC 17025-in müvafiq tələblərinə cavab verdiyini sübut edir. Bunu belə sübut etmək olar:

a) Sertifikatlaşdırılacaq məhsul üçün normativ sənədlə müəyyən edilmiş sınaq üsullarını əhatə edən sınaq sahəsi ilə ISO/IEC 17025 tələblərinə cavab verən cari akkreditasiyaya malik sınaq qurğusu;

b) Müvafiq səlahiyyətli laboratoriya qiymətləndiricisindən istifadə etməklə, sertifikatlaşdırma orqanı tərəfindən sınaq laboratoriyasının adekvatlığının qiymətləndirilməsi, o cümlədən vaxtaşırı sınaqların şahidi olmaq və ya

c) Sertifikatlaşdırılan məhsulun əhatə dairəsi daxilində səlahiyyətli təşkilat tərəfindən verilən ekspert rəyinin təsdiqi ilə sınaq laboratoriyası.

Sınaq nəticələri qəbul edilərsə, sınaq hesabatları və nümunələr sınaq nəticələrinin tədqiq edilən məhsul nümunələrinə uyğun olmasını təmin etmək üçün birlikdə yoxlanılır.

5.3 İstehsal prosesinin qiymətləndirilməsi və rəhbərliyin audit sistemi

5.3.1 Ümumi

Müştərinin istehsal prosesinin qiymətləndirilməsi və halal məhsulun uyğunluğu üçün vacib olan idarəetmə sisteminin elementlərinin auditini bu məhsulun sertifikatlaşdırılması sxeminə uyğun olaraq ilkin qiymətləndirmənin bir hissəsini təşkil edir.

Müştəri müəyyən edir:

- halal sertifikatlaşdırma orqanı ilə əsas əlaqə saxlayan şəxs kimi məsul şəxs;
- istehsal proseslərinə və idarəetmə sisteminin texniki göstəricilərinə görə idarəetmə məsuliyyəti olan şəxs(lər).

5.3.2 Sənədə ilkin baxış

İstehsal prosesinin qiymətləndirilməsinin və idarəetmə sisteminin auditinin birinci mərhələsi sənədlərin nəzərdən keçirilməsidir.

Halal sertifikatlaşdırma orqanı müştərinin idarəetmə sisteminin yerində qiymətləndirməyə hazır olub-olmadığını müəyyən etmək üçün onun sertifikatlaşdırma baxışını keçirir.

Sənədlərin nəzərdən keçirilməsini asanlaşdırmaq üçün müştəri istehsal prosesi ilə bağlı idarəetmə sistemi haqqında məlumat verir. Müvafiq məlumatların nümunəsi

Əlavə B-də göstərilmişdir. Müştəri idarəetmə sisteminin effektiv şəkildə həyata keçirildiyini nümayiş etdirən qeydlərini halal sertifikatlaşdırma orqanına təqdim edir.

Halal sertifikatlaşdırma orqanı öz mülahizəsinə əsasən, sertifikatlaşdırmaya aşağıdakıları daxil etmək şərti ilə müştərinin mövcud idarəetmə sisteminin sertifikatlaşdırılmasına baxa bilər:

- a) Halal məhsulların əhatə dairəsi qiymətləndirilir,
- b) Fəaliyyətlərin həyata keçirildiyi yerlər.

Müvafiq Beynəlxalq Standartlar üzrə idarəetmə sisteminin sertifikatlaşdırılması (məsələn, 17040).

Halal sertifikatlaşdırma orqanı təqdim olunan məlumatları qiymətləndirir, lazım olduqda əlavə məlumat tələb edir və tətbiqin aşkarlama funksiyasının yerində mərhələdən keçib-keçmə bilməyəcəyini müəyyənləşdirir.

5.3.3 Yerində qiymətləndirmə

5.3.3.1 Ümumi

Halal sertifikatlaşdırma orqanı müştərinin sertifikatlaşdırılmış məhsulun istehsal olunduğu hər bir sayta (saytlara) baş çəkməsi üçün tarix təyin edir və aşağıdakılar üzrə səlahiyyətli şəxslərdən ibarət qiymətləndirmə qrupu yaradır:

- a) müvafiq məhsul tələbləri,
- b) müvafiq sınaq və/və ya yoxlama prosedurları və üsulları,
- c) Uyğunluğun qiymətləndirilməsi prosedurları,
- d) Proqrama daxil edilmiş idarəetmə sisteminin tələbləri və audit metodologiyaları,
- e) OIC/SMIIC 2, Maddə 7.2 "Halal sertifikatlaşdırma fəaliyyətində iştirak edən şəxs".

QEYD ISO/IEC 17021-1 və OIC/SMIIC 2, 7.2 və ISO/TS 22003 – Qida təhlükəsizliyi idarəetmə sistemləri – Audit və sertifikatlaşdırmanı həyata keçirən təşkilatlar üçün tələblər audit fəaliyyəti və auditorların bilik və bacarıqları haqqında əlavə məlumat üçün istinad edilə bilər.

Audit qrupu ən azı iki (2) işçidən ibarət olacaqdır. Onlardan biri baş auditorun ixtisas və ya səlahiyyətinə malik texniki auditor, digəri isə İslam işləri üzrə ekspert olmalıdır.

Müştərinin müəssəsində qiymətləndirmə qrupu tərəfindən araşdırılacaq mövzulara aşağıdakılar daxildir:

- Ərizədə göstərilən bütün məlumatların düzgün və tam olduğunu müəyyən etmək,
  - istehsal prosesinin qiymətləndirilməsi,
  - məhsulun uyğunluğu üçün vacib olan idarəetmə sistemi elementlərinin auditi.
- Əlavə B istehsal prosesi və idarəetmə sistemi haqqında təqdim ediləcək məlumat nümunəsini təqdim edir.

5.3.3.1 İstehsalat prosesi

İstehsal prosesinin qiymətləndirilməsinə halal istehsal xəttinin birbaşa müşahidəsi və təftişi və nümayiş etdirmək üçün istehsal işçiləri ilə əlaqə daxildir:

a) Müştəri halal məhsulun tələblərinə uyğun olaraq halal məhsulun istehsalı ilə bağlı vəzifələri yerinə yetirmək üçün lazımı imkanlara, avadanlıqlara, personala və prosedurlara malikdir;

b) Müştərinin sxemdə istifadə edilən xüsusi halal məhsul barədə tələblərinə uyğunluğunu təmin etmək üçün istehsal zamanı və istehsaldan sonra halal məhsulu izləmək, ölçmək və sınaqdan keçirmək bacarığı və səriştəsi,,

c) halal sertifikatlaşdırma tələblərinə (müəyyən halal məhsul standartları və sınaq metodları daxil olmaqla) və ISO/IEC 17025 və sertifikatlaşdırma tələblərinə uyğun olaraq müştəri nümunələrinin götürülməsi və sınaqdan keçirilməsi (daxili və ya xarici),

d) Halal məhsulun istehsal prosesi boyunca, girişlərin qəbulundan bütün konversiya proseslərinə və sertifikatlaşdırma tələblərinə uyğun olaraq hazır məhsulların göndərilməsinə qədər keyfiyyətə nəzarət,

e) Müştərinin uyğun olmayan məhsulu müəyyən etmək, karantinə qoymaq və sertifikatlaşdırma tələb olunduğu hallarda halal məhsulun izlənməsini saxlamaq bacarığı.

Halal sertifikatlaşdırma orqanı əlavə yoxlama üçün halal istehsal xəttindən nümunələr götürür.

5.3.3.2 Halal məhsulun uyğunluğu üçün vacib olan idarəetmə sisteminin elementləri

Halal məhsulun uyğunluğu üçün vacib olan idarəetmə sisteminin audit elementlərində əhatə olunacaq məsələlərə aşağıdakıların nəzərdən keçirilməsi daxildir:

a) Halal məhsulun uyğunluğuna təsir göstərə bilən keyfiyyət nəzarət, istehsal resursları və personalın ixtisası daxil olmaqla istehsal proseslərini əhatə edən prosedurlar,

b) İstehsal prosesləri və halal məhsulun uyğunluğu ilə bağlı sənəd və qeydlərə nəzarət,

c) Mövcud idarəetmə sisteminin sertifikatları və müvafiq audit hesabatları,

d) daxili auditlər və idarəetmə yoxlamaları,

e) Məhsulun uyğunsuzluğu, düzəldici və qabaqlayıcı tədbirlərlə bağlı prosedurlar və qeydlər,

f) Sertifikatlaşdırma tələblərinə və lisenziya müqavilələrinə uyğun olaraq müvafiq məhsulların identifikasiyası, markalanması və marketinqi.

QEYD Sertifikatlaşdırma orqanı, müştərinin idarəetmə sistemi akkredite olunmuş və ya yoxlanılmış keyfiyyət idarəetmə sisteminin sertifikatlaşdırma orqanı tərəfindən sertifikatlaşdırıldıqda audit müddətinin həcmi nəzərə alır.

5.4 Uyğunsuzluqlar

Planın uyğunsuzluqların necə idarə olunduğunu və həll olunduğunu bildirməsi vacibdir.

Halal sertifikatlaşdırma orqanında müştərinin sertifikatlaşdırma tələblərinin yerinə yetirildiyini nümayiş etdirdiyinə dair kifayət qədər sübut yoxdursa, o, müştəriyə müvafiq tələblərə uyğun olmayan məsələlər barədə uyğunsuzluq barədə məlumat verir.

Müştəri düzəldici tədbirlər görürsə, halal sertifikatlaşdırma orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş müəyyən müddət ərzində (yəni maksimum 90 gün) tamamlanmalıdır. Halal Sertifikatlaşdırma orqanı uyğunsuzluğun adekvat şəkildə aradan qaldırıldığını yoxlamaq üçün məhsulun ilkin qiymətləndirilməsi, qiymətləndirilməsi və təftişinin zəruri hissələrini təkrarlaya bilər.

5.5 Qiymətləndirmə hesabatı

Məhsulun ilkin qiymətləndirilməsindən, istehsal prosesinin qiymətləndirilməsindən və idarəetmə sisteminin elementlərinin auditindən sonra və hər hansı uyğunsuzluqla bağlı qənaətbəxş tədbirlər görüldükdən sonra qiymətləndirmə qrupunun nəticələri haqqında hesabat hazırlanır. Hesabat halal sertifikatlaşdırma orqanının sertifikatlaşdırma qərarının qəbuluna cavabdeh olan şəxs və ya qrup tərəfindən sertifikatlaşdırma tələblərinə uyğunluğunu nümayiş etdirmək üçün ümumi sübutların paketinin bir hissəsi kimi nəzərdən keçirilir. (bax 5.3.3.1)

5.6 Baxış

Bütün identifikasiya tədbirləri tamamlandıqdan sonra, ilkin məhsul nəticələri və yerində qiymətləndirmə halal məhsulun və halal məhsulun keyfiyyət idarəetmə sisteminin qeyd olunan tələblərə cavab verməsi üçün adekvat və effektiv şəkildə nümayiş etdirilməsini təmin etmək üçün görülən müvafiq qiymətləndirmələrdir. Yoxlama identifikasiya fəaliyyəti ilə məşğul olmayan fiziki şəxs (və ya insanlar qrupu) tərəfindən həyata keçirilir. Sübut kifayət edirsə, sertifikatlaşdırma üçün tövsiyə verilir.

5.7 Qərar

Auditin nəticəsi müsbət olarsa, sertifikatın verilməsinə qərar verilir. Auditin nəticəsi mənfi olarsa, sertifikatın verilməməsinə qərar verilir. Müştəri mənfi qərarın səbəbləri barədə məlumatlandırılır. Qərar qiymətləndirmə fəaliyyətində iştirak etməyən şəxs (və ya insanlar qrupu) tərəfindən qəbul edilir. Baxış və qərar eyni şəxs və ya bir qrup şəxs tərəfindən verilə bilər. Sertifikatlaşdırma üzrə qərar qəbul edən qrup ən azı üç (3) üzvdən ibarət olmalıdır, onlardan ən azı biri halal sertifikatlaşdırma orqanında işləməli və ən azı biri İslami məsələlər üzrə ekspert olmalıdır. Qərarlar səs çoxluğu ilə deyil, yekdilliklə qəbul edilməlidir.

5.8 Attestasiya

Sertifikatlaşdırma haqqında qərar qəbul edildikdən sonra sertifikatlaşdırma orqanı uyğunluq bəyannaməsi verir.

Bu sxemə əsasən, uyğunluq bəyannaməsi sertifikat və halal sertifikatlaşdırma orqanı tərəfindən sxem sahibinin internet saytında, halal sertifikatlaşdırma orqanı

arzu edərsə, halal sertifikatlaşdırma orqanının internet saytında halal sertifikatının sonrakı siyahısı şəklindədir.

Əlavə C uyğunluq sertifikatına daxil edilməli olan məlumatların nümunəsini təqdim edir. Bundan əlavə, sertifikatlaşdırılmış müştəri halal sertifikatlaşdırma orqanı ilə lisenziya müqaviləsi əsasında proqram təminatının halal "halal uyğunluq" nişanını halal məhsula yapışdırıa bilər.

5.9 Halal sertifikatları və uyğunluq nişanlarından istifadənin lisenziyalaşdırılması

5.9.1 Ümumi

Halal sertifikatının və uyğunluq nişanının istifadəsinə halal sertifikatlaşdırma orqanı, onları sertifikatlaşdırılmış məhsullarda və ya onunla birlikdə istifadə edən hər bir orqana verilən lisenziya vasitəsilə nəzarət edir.

Lisenziya sahibi (bu maddədə lisenziya sahibi kimi qeyd olunur) halal sertifikatının verildiyi müştəridən fərqli ola bilər. Fərqli bir təşkilatın iştirak edə biləcəyi vəziyyətlərə aşağıdakılar daxildir:

a) Müştəri halal məhsulun istehsalını, o cümlədən məhsulun üzərində markanın yerləşdirilməsini subpodratçıya verərsə (istehsalçının lisenziyası olmalıdır),

b) Müştərinin müştərisi ilə müqavilə əsasında halal məhsula brend daxil olmaqla öz etiketini tətbiq edir (müştəri lisenziya sahibi olmalıdır),

c) digər hallar.

5.9.2 Uyğunluğun işarəsi

Bütün hallarda müştəri istehsal prosesini qiymətləndirmək və işə başladıqda nəzarət zamanı idarəetmə sisteminin auditini aparmaq məqsədilə halal sertifikatlaşdırma orqanı üçün lisenziya sahibinin binalarına girişi təmin edir.

5.9.3 Uyğunluq nişanı(etiketləmə)

ISO/IEC Bələdçi 23 və ISO/IEC 17030-a uyğun olaraq, sertifikat və uyğunluq nişanı aşağıdakılar kimi fərqləndirilir:

a) tərkibi və istifadəsinə nəzarət baxımından hüquqi müdafiəsi olan əmlak xarakteri;

b) saxta və ya sui-istifadənin digər formalarını aşkar etmək üçün istifadə oluna bilməsi üçün kodlaşdırılmalı və ya başqa şəkildə hazırlanması

Uyğunluq nişanı, vahidin fiziki ölçüsü və ya məhsulun növü buna imkan vermədiyi halda, hər bir fərdi məhsula birbaşa tətbiq edilir, bu halda marka vahidin satıldığı ən kiçik qablaşdırmaya tətbiq edilə bilər.

5.9.4 Fərqli etiketləmə (markalanma)

Müəyyən hallarda, məsələn, sertifikat və ya uyğunluq nişanı ilə birlikdə fərqli markalanmadan istifadə etmək məqsədəuyğun ola bilər:

a) halal sertifikatlaşdırma orqanının adı və ya loqosu, əgər onları istifadə olunan halal sertifikatından və ya uyğunluq nişanından müəyyən etmək mümkün olmadıqda,

b) halal məhsulların təsnifatının adı, əgər bu tam aydın deyilsə,

a) müvafiq standart(lar)ın müəyyən edilməsi.

Halal sertifikatının və etiketləmənin istifadəsi halal məhsul sertifikatlaşdırma sxeminə uyğun olaraq aparılır.

5.9.4 Lisenziyanın verilməsi

Halal sertifikatlaşdırma orqanı lisenziya müqaviləsini imzalanmaq üçün lisenziya sahibinə təqdim edir. Lisenziya müqaviləsi imzalandıqdan sonra halal sertifikatlaşdırma orqanı lisenziya verir. Müqaviləyə və lisenziyaya daxil edilməli olan məlumat nümunələri üçün D və E Əlavələrinə baxın.

QEYD Lisenziya müqaviləsində nəzərdə tutulan müddəalar ərizə formasına (əgər sxem ərizə forması tələb edirsə) və ya halal sertifikatlaşdırma müqaviləsinə daxil edilibsə, "lisenziya müqaviləsi" lazım olmaya bilər.

Lisenziya müqaviləsi halal nişanının və ya sertifikatın istifadə olunacağı şərtləri əhatə edir və sui-istifadə halında qaydalar müəyyən edir.

5.9.5 Lisenziyanın dayandırılması və ya geri götürülməsi

5.9.5.1 Dayandırılma

Müəyyən bir halal məhsula lisenziyanın tətbiqi məhdud müddətə dayandırıla bilər, məsələn:

a) nəzarət onun dərhal geri götürülməsinə əsas verməyən tələblərə cavab verməməsi;

b) Halal sertifikatından və ya brendindən qeyri-adekvat istifadə (məsələn, çaşdıran nəşrlər və ya reklamlar) lisenziya sahibi tərəfindən müvafiq geri götürmə və müvafiq düzəliş tədbirləri ilə aradan qaldırılmaması,

c) Halal məhsulun sertifikatlaşdırılması sxeminin və ya sertifikatlaşdırma orqanının prosedurlarının digər pozuntularının olub-olmaması.

Lisenziya sahibinə həmin halal məhsula tətbiq edilən lisenziyanın fəaliyyəti dayandırılmaqla istehsal olunan hər hansı məhsulun halal sertifikatlı olduğunu müəyyən etmək qadağandır.

Halal sertifikatlaşdırma orqanı ilə lisenziya sahibi müəyyən müddət ərzində və ya digər səbəblərdən qarşılıqlı razılaşma əsasında fəaliyyət göstərmədikdə lisenziyanın qüvvədə olma müddəti dayandırıla bilər.

Lisenziyanın fəaliyyətinin rəsmi dayandırılması halal sertifikatlaşdırma orqanı tərəfindən lisenziya sahibinə sifarişli məktubla (və ya ona bərabər tutulan vasitələrlə) təsdiq edilir.

Lisenziya sahibi etiraz bildirişi verə bilər və etirazı qiymətləndirərkən halal sertifikatlaşdırma orqanı (işin xarakterindən asılı olaraq) lisenziyanın dayandırılmasının davam edib-etməməsi barədə qərar qəbul edə bilər..

Halal sertifikatlaşdırma orqanı dayandırmanın götürülməli olduğu şərtləri, məsələn, 5.9.6-ya uyğun olaraq görülən düzəlişləri müəyyən etməlidir.

Dayandırılma müddəti başa çatdıqdan sonra halal sertifikatlaşdırma orqanı lisenziyanın bərpası üçün göstərilən şərtlərin yerinə yetirilib-yetirilmədiyini yoxlayır.

Bu şərtlər yerinə yetirildikdə, dayandırma lisenziya sahibinə bildirildikdən sonra ləğv edilir.

5.9.5.1 Geri götürülmə

Lisenziyanın fəaliyyətinin dayandırılmasının tərkib hissəsi kimi lisenziya aşağıdakı hallarda ləğv edilir:

- a) müşahidələr uyğunsuzluğun ciddi xarakter daşdığını göstərsə;
- b) lisenziya sahibi maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirmirsə;
- c) lisenziya müqaviləsinin hər hansı digər pozulması varsa;
- d) lisenziya fəaliyyəti dayandırıldıqda lisenziya sahibi tərəfindən adekvat tədbirlər görülmürsə

Yuxarıda qeyd olunan hallarda halal sertifikatlaşdırma orqanı lisenziya alana yazılı məlumat verməklə lisenziyanı geri götürmək hüququna malikdir. Vaxt

məhdudiyətini aydınlaşdırmaq üçün nümunə lisenziya müqaviləsinin j bəndinə (Əlavə D) baxın.

Lisenziya sahibi etiraz bildirişi verə bilər və etirazı qiymətləndirərkən halal sertifikatlaşdırma orqanı (işin xarakterinə uyğun olaraq) lisenziyanın ləğvi barədə qərarın davam edib-etməyəcəyinə qərar verə bilər.

Halal sertifikatlaşdırma orqanı lisenziya ləğv edilməmişdən əvvəl lisenziya əsasında sertifikatlaşdırılmış halal məhsulların nəticələrini araşdırır və imkan daxilində anbarda olan bütün məhsullardan, o cümlədən halal məhsullardan uyğunluq nişanının götürülməsinin zəruri olub-olmaması barədə qərar qəbul edir. Satılan və ya siyahıya alınmış məhsulların ehtiyatını qısa müddətdə təmizləmək imkanının olub-olmaması. Halal sertifikatlaşdırma orqanı əlavə tədbirlərin, o cümlədən marketing icazəsi sahibinin müştərilərini və ya lisenziya sahibini və ya halal sertifikatlaşdırma orqanını (ağır hallarda zərurət olduqda) xəbərdar etmək barədə qərar qəbul edir.

Bundan əlavə, lisenziya aşağıdakı hallarda ləğv edilə bilər:

- Lisenziya sahibi lisenziyanı saxlamaq istəməməsi;
- Standartlarda və ya qaydalarda dəyişiklik və lisenziya sahibinin yeni şəraitə uyğunlaşa bilməməsi və ya istəməməsi (Maddə 7.1);
- halal məhsul istehsal edilmədikdə və ya lisenziya sahibi müflis olması;
- Lisenziya müqaviləsində göstərilən digər müddəalar əsasında.

5.9.6 Nişandan sui-istifadə

Halal sertifikatlaşdırma orqanı uyğunluq sertifikatlarının və ya uyğunluq nişanlarının icazəsiz, yanlış və ya yanıltıcı istifadəsini aşkar etdikdə tədbir görür.

Sertifikatlaşdırma sxeminə yanlış istinadlar və ya reklamlarda, kataloqlarda və s.-də halal sertifikatlarının və ya ticarət nişanının aldadıcı istifadəsi qanuni və ya düzəliş tədbirləri və ya pozuntu haqqında məlumat daxil ola biləcək müvafiq tədbirlərlə həll edilir.

Müştərilər tərəfindən halal sertifikatlarından və ya uyğunluq nişanından sui-istifadə halında, ISO Bələdçi 27-yə uyğun olaraq düzəliş tədbirləri görülməkdir. Halal sertifikat nişanından sui-istifadəyə görə halal sertifikat orqanı tərəfindən lisenziyanın ləğvi verilə bilər.

5.10 Nəzarət

Halal sertifikatlaşdırma orqanı ilkin sertifikatlaşdırmadan sonra istehsal olunan halal məhsulların müəyyən edilmiş tələblərə cavab verdiyinə əmin olmaq üçün qrafikdə göstərildiyi kimi nəzarəti həyata keçirir.

Nəzarət fəaliyyətləri halal məhsulun xarakteri və uyğun olmayan məhsulların nəticələri əsasında seçilir. Fəaliyyətlərin yerinə yetirilmə tezliyi qrafikdə göstərilmişdir və əvvəlki müşahidə dövrlərinin nəticələrinə əsasən düzəliş edilə bilər. Məsələn, məhsullarda və ya idarəetmə sistemində uyğunsuzluq aşkar edilərsə, tələb olunan inam səviyyəsi bərpa olunana qədər daha tez-tez nəzarət həyata keçirilə bilər.

Nəzarət fəaliyyətləri bütün istehsal sahələrini əhatə edir və aşağıdakılardan birini və ya bir neçəsini əhatə edir:

- a) İstehsal məntəqəsindən və ya bazardan götürülmüş halal məhsul nümunələrinin və ya hər ikisinin sertifikatlaşdırılmış növə uyğunluğunun yoxlanılması,
- b) İstehsal nöqtəsindən və ya bazardan və ya hər ikisindən götürülmüş halal məhsul nümunələrinin müəyyən edilmiş halal tələblərə cavab verib-vermədiyini yoxlamaq üçün sınaqdan keçirilməsi,
- c) istehsal prosesinin qiymətləndirilməsi və idarəetmə sisteminin auditi, o cümlədən istehsal prosesi ilə bağlı müştərinin keyfiyyət qeydlərinin nəzərdən keçirilməsi;
- d) hər hansı dəyişikliklərin yoxlanılması və nəzərdən keçirilməsi.

Məhsulun ilkin qiymətləndirilməsinin bütün elementlərini təkrarlamaq lazım olmaya bilər. Bu, xüsusi hazırlanmış məhsullara aid edilə bilər və ilkin sınaqların çox mürəkkəb olduğu və ya nümunələrin çox bahalı olduğu hallarda tətbiq edilə bilər. Belə hallarda, nəzarət yalnız yoxlamaya əsaslanıla bilər və ya məhsulun sertifikatlaşdırılmış tipə uyğunluğunu təmin edən daha sadə identifikasiya testləri ilə birləşdirilə bilər. Bu cür identifikasiya testləri halal məhsul sertifikatlaşdırma proqramında təsvir edilmişdir.

Müştəri müşahidənin nəticələri barədə məlumatlandırılır.

Nəzarət nəticəsində müştəri tərəfindən asanlıqla aradan qaldırıla bilməyən sertifikatlaşdırma tələblərinə uyğunsuzluq aşkar edilərsə, halal sertifikatlaşdırma orqanı hansı tədbirin görülcəyini nəzərdən keçirir.

Müştəri sertifikatlaşdırma tələblərinə uyğunluqla bağlı hər hansı şikayətlərin qeydini aparır və görülən düzəliş tədbirlərini sənədləşdirir. Müştəri tələb əsasında qeydləri halal sertifikatlaşdırma orqanına təqdim edir. Əgər uyğun olmayan

məhsullar bazara çıxarılsa, müştəri halal sertifikatlaşdırma orqanına məlumat verir ki, o, görüləcək tədbirlərlə razılaşsın.

6 MÜŞTƏRİLƏR TƏRƏFİNDƏN TƏBLİĞAT

Müştərinin aşağıdakı faktları dərc etmək hüququ var:

a) müəyyən edilmiş halal məhsul sertifikatlaşdırılmışdır,

b) müştəriyə icazə verilmişdir,

– etibarlı halal uyğunluq sertifikatından istifadə etmişdir

– halal məhsul və lisenziyanın tətbiq olunduğu obyekt üçün uyğunluq nişanı

tətbiq edilmişdir.

Hər bir halda müştəri öz nəşrlərinə və reklamlarına kifayət qədər diqqət yetirir ki, sertifikatlı və sertifikatsız halal məhsullar arasında heç bir çəşqinliq yaranmasın.

Müştəri istifadəçi məlumatında alıcıları halal məhsulun performansının və ya onun istifadəsinin sertifikatlaşdırma ilə əhatə olunduğuna inanmağa vadar edə biləcək hər hansı funksiya göstərmir və ya hər hansı iddia və ya buna bənzər şeylər irəli sürmür.

Bu nümunədə sxem halal sertifikatlaşdırma orqanından məhsulu müşayiət edən təlimat kitabçalarını, təlimatları və digər istifadəçi məlumatlarını təsdiq etməyi tələb edir.

7 SERTİFİKASIYA PROSESİNƏ TƏSİR EDƏN DƏYİŞİKLƏR

7.1 Məhsul tələblərinə olunan dəyişikliklər

Sertifikatlaşdırma tələblərinin bir hissəsi olan standart və ya digər normativ sənəd dəyişdirildikdə, dəyişdirilmiş sənədin yeni halal məhsul tələblərinin gələcək tarixini təyin edərkən sxem sahibi tərəfindən qüvvəyə minməsi kimi (keçid dövrünü əks etdirən qüvvəyə minmə tarixi) nəzərə alınmalı olan bir sıra amillər var.

QEYD Həmçinin D.2 bəndinin (k) bəndinə baxın.

Standartın və ya digər normativ sənədin köhnəlməsinin və qüvvəyə minməsinin tarixi halal sertifikatlaşdırma orqanı tərəfindən bütün müvafiq müştərilərə müvafiq tədbirlər görmək və adekvat vaxt vermək üçün bildirilir.

Əgər qanun və ya sxemdə başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, standart və ya digər normativ sənədə cavabdeh olan standartları hazırlayan orqan əvəz edilmiş sənədin qüvvədə olduğu keçid dövrünü müəyyən etdikdə, həmin tarix dəyişdirilmiş sənədin köhnəlməsini müəyyən edir.

Effektiv tarix seçərkən nəzərə alınmalı olan əlavə amillərə aşağıdakılar daxildir, lakin bunlarla məhdudlaşmır:

- a) qaydalara və ya müqavilə öhdəliklərinə əməl olunması,
- b) yenidən işlənmiş sağlamlıq, təhlükəsizlik və ya ətraf mühit tələblərinə əməl etməyin təcilliyi;
- c) yenidən işlənmiş tələblərə cavab verən halal məhsulun yenidən təchiz edilməsi və istehsalı üçün vaxt və maliyyə xərcləri,
- d) mövcud ehtiyatların miqdarı və onların yenidən işlənmiş tələblərə cavab vermək üçün emal olunma qabiliyyəti,
- e) müəyyən bir istehsal və ya dizayn üçün nəzərdə tutulmayan kommersiya üstünlüklərinin qarşısının alınması;
- f) halal sertifikatlaşdırma orqanının əməliyyat məhdudiyyətləri.

7.2 Digər sxem tələblərinə dəyişikliklər

Sxem sahibi halal sertifikatlaşdırma orqanlarını və zəruri hallarda onların müştərilərini sxem tələblərinə edilən digər dəyişikliklər barədə xəbərdar edir, məsələn:

- a) halal məhsula tələbləri müəyyən edən standartlarda və ya digər normativ sənədlərdə sınaq və müayinə prosedurları olmadıqda;
- b) istehsal proseslərinin və idarəetmə sistemlərinin auditinin qiymətləndirilməsi meyarları və prosedurları;
- c) sertifikatlaşdırma nişanının lisenziyalaşdırılması şərtləri;
- d) sxemdə iştirak edən uyğunluğun qiymətləndirilməsi orqanları üçün ixtisas meyarları və prosedurları.

7.3 Müştəri tərəfindən edilən dəyişikliklər

Müştəri halal məhsulun uyğunluğuna təsir göstərə biləcək məhsul, istehsal prosesi və ya idarəetmə sistemində və ya mülkiyyətdə nəzərdə tutulan hər hansı dəyişiklik barədə halal sertifikatlaşdırma orqanına məlumat verir. Halal sertifikatlaşdırma orqanı elan edilmiş dəyişikliklərin başqa ilkin sınaq və qiymətləndirmə və ya digər əlavə araşdırmalar tələb edilməsinə müəyyən edir. Belə hallarda halal sertifikatlaşdırma orqanı bu barədə müştəriyə məlumat verənə qədər müştəriyə halal məhsulların bu cür dəyişikliklər nəticəsində əldə etdiyi halal sertifikatına uyğun buraxılmasına icazə verilmir.

Sertifikatlaşdırmanın əhatə dairəsini məhsulların əlavə növlərinə və ya modellərinə, artıq sertifikat verilmiş halal məhsullar kimi müəyyən edilmiş tələblərə qədər genişləndirmək istəyən müştəri halal sertifikatlaşdırma orqanına ərizə formasından istifadə etməklə müraciət edir (Əlavə A). Belə hallarda halal sertifikatlaşdırma orqanı istehsal prosesinin və ya idarəetmə sisteminin qiymətləndirilməsini həyata keçirməyə deyil, əlavə məhsul növlərinin müəyyən edilmiş halal tələblərinə uyğunluğunu müəyyən etmək üçün sınaq nümunələrinin tələb edilməsinə və ya seçilməsinə qərar verə bilər. Testlər uğurlu olarsa, halal sertifikatının əhatə dairəsi genişləndirilə və lisenziya müqaviləsi dəyişdirilə bilər.

Müştəri halal sertifikatını əlavə məhsul növlərinə, lakin fərqli müəyyən edilmiş halal tələblərinə tətbiq etmək istəyirsə və ya müştəri əvvəlki lisenziya ilə əhatə olunmayan əlavə obyektə əhatə etmək üçün halal sertifikatının müddətinin uzadılması üçün müraciət etmək istəyirsə, ilkin müraciət prosedurunun yalnız yeni hallarını əhatə etməyən hissələrini yerinə yetirməsi lazım gəlir.

8 MƏXFİLİK

Halal sertifikatlaşdırma orqanı öz işçilərinin və subpodratçılarının müştəri ilə əlaqələri nəticəsində əldə edilən bütün məlumatların məxfiliyinin təmin edilməsinə cavabdehdir; bu, tətbiqetmə mərhələsində əldə edilmiş məlumatlara da aiddir.

9 MƏHSULA DAİR MƏSULİYYƏT

Bu sxemdə halal məhsul məsuliyyəti ilə bağlı bütün suallar müvafiq hüquqi sistem(lər) əsasında həll olunur.

10 ŞİKAYƏT VƏ MÜRACİƏTLƏR

Müştərinin göstərilən xidmətin aspektləri ilə bağlı halal sertifikatlaşdırma orqanına şikayət etmək hüququ vardır. Müştəri həmçinin halal sertifikatlaşdırma orqanının halal sertifikatın verilməsi, saxlanması, müddətinin uzadılması, dayandırılması və geri götürülməsi barədə qərarlarından şikayət edə bilər. Bütün bu hallarda, ISO/IEC 17065:2012, 7.13 və OIC/SMIIC 2, 9.7-də təsvir olunduğu kimi halal sertifikatlaşdırma orqanının şikayət və müraciət prosesi tətbiq olunacaq.

Əlavə A

(məlumatlandırıcı)

Halal məhsulun sertifikatlaşdırılması üçün ərizə ilə təqdim olunan məlumat nümunəsi

A.1 Ümumi

Bu əlavədə verilmiş məlumat ISO/IEC 17065:2012, 7.2, Qeyd 1 və OIC/SMIIC 2-yə əsaslanır. Məlumat ərizənin doldurulması və ya onlayn verilənlər bazasına daxil edilməsi kimi müxtəlif üsullar və vasitələrlə əldə edilə bilər.

A.2 Təqdim olunan məlumat nümunəsi

A.2.1 Müraciət tarixi

A.2.2 Ərizəçi haqqında məlumat

- Ərizəçinin hüquqi adı, qeydiyyatdan keçmiş ofisinin ünvanı, əlaqə məlumatları
- Halal sertifikatlaşdırma orqanı ilə əlaqə saxlayan və ərizəçinin adından imzalamaq səlahiyyəti olan şəxsin adı və funksiyası
- Biznes ünvanı və əlaqə məlumatları
- Müraciət edən təşkilatın rolu (istehsalçı, dizayner, distribyutor, agent və s.)

A.2.3 Nəzərdə tutulan halal sertifikatı sahibi haqqında məlumat

(ərizəçidən fərqlidirsə)

- Şirkətin hüquqi adı, qeydiyyatdan keçmiş ofisinin ünvanı, əlaqə məlumatları
- Halal sertifikatlaşdırma orqanı ilə əlaqə saxlayan və ərizəçinin adından imzalamaq səlahiyyəti olan şəxsin adı və funksiyası
- Biznes ünvanı və əlaqə məlumatları
- Nəzərdə tutulan sertifikat sahibinin rolu (istehsalçı, dizayner, distribyutor və s.)

A.2.4 Sertifikatlaşdırma tələb olunan halal məhsul(lar)ın identifikasiyası

- Halal məhsul(lar)ın təsviri, o cümlədən kataloq nömrə(lər), tip təyin(lər) və ya digər təsviri identifikatorlar
- Sertifikatlaşdırma tələb olunan standart(lar) və digər normativ sənəd(lər): nömrə, başlıq, nəşr ili

A.2.4 Halal məhsul(lar)ın istehsalı

- halal məhsul(lar)ın istehsal olunduğu yer(lər) (fiziki ünvan(lar))
- Halal məhsulun keyfiyyətinə cavabdeh olan şəxsin adı və vəzifəsi
- Biznes ünvanı və əlaqə məlumatları

A.2.5 Halal sertifikatlaşdırma və lisenziya müqavilələri

- Qiymətləndirmə qənaətbəxş başa çatdıqdan sonra qüvvədə olan sertifikatlaşdırma müqaviləsini və lisenziya müqaviləsini, əgər onlar artıq bağlanmamışdırsa, onları bağlamağa hazır olması barədə bəyannamə;
- Adı (blok hərfləri ilə A.2.2 və ya A.2.3-də müəyyən edilmiş şəxsin adı)
- İmza

Əlavə B

(məlumatlandırıcı)

İstehsal prosesi və idarəetmə sistemi haqqında məlumat nümunəsi**B.1 Ümumi**

Bu nümunə sertifikatlaşdırma tələb olunan halal məhsulların istehsalı üçün istifadə olunan istehsal prosesi və məhsulun uyğunluğu üçün vacib olan fəaliyyətlərə nəzarət etmək üçün istifadə edilən idarəetmə sistemi haqqında ilkin məlumat verir. O, halal sertifikatlaşdırma orqanına cəlb edilmiş obyekt və ya obyektlərin, yerində ilkin qiymətləndirilməsinin hazırlanmasında kömək etmək məqsədi daşıyır. Halal məhsul müxtəlif yerlərdə istehsal olunursa, hər bir yer üçün ayrı-ayrılıqda məlumat verilir.

Ərizəçinin təqdim edəcəyi ilkin məlumatların miqdarı halal məhsulun/istehsal prosesinin xarakterindən və mürəkkəbliyindən asılıdır.

B.2 Təqdim olunan məlumat nümunəsi**B.2.1 Ümumi**

Bu misal B.2.2 və B.2.3 istehsal prosesləri və idarəetmə sistemləri haqqında məlumatın verilə biləcəyi bütün mümkün aspektləri sadalayır.

B.2.2 İstehsalat prosesi**B.2.2.1 İstehsal şirkətləri**

– İstehsal haqqında bütün məlumatlar, halal sertifikatlaşdırma orqanının qiymətləndirmələri planlaşdırması üçün lazım olan saytlar,

-- Məhsulun sahibi olan və halal məhsulun sertifikatlaşdırılmasına görə məsuliyyət daşıyan təşkilat (əlaqələndirici şəxslər və əlaqə məlumatları daxil olmaqla)

- Son sertifikatlı halal məhsulun istehsal olunduğu bütün saytlar (ünvanlar və əlaqədar şəxslər və əlaqə məlumatları)

QEYD Müvafiq hallarda, bu məlumat subpodratçı istehsalçılar üçün də tələb olunur.

- Bütün bu obyektlərdə həyata keçirilən əsas fəaliyyətlər

B.2.2.2 İstehsal təşkilatı

–Bütün istehsal sahələrinin məhsul sahibi təşkilatla əlaqəsi

–Halal məhsula sahib olan istehsal təşkilatı haqqında məlumat

– İstehsalda iştirak edən əsas işçiləri və onların rollarını göstərən təşkilat diaqramı

– İstehsal fəaliyyətini idarə edən kadrların səlahiyyətləndirilməsi və təlimi

– Halal istehsalın başlanması və nəzarəti haqqında məlumat

B.2.2.3 Satın alınan materiallar, komponentlər və xidmətlər

– Sertifikatlaşdırılacaq halal məhsul(lar)a aid əsas materiallar, komponentlər və alınmış xidmətlər

– Satınalma spesifikasiyası

– Təchizatçının kvalifikasiyası prosesi

– Daxil olan materialların, komponentlərin və xidmətlərin keyfiyyətinə nəzarət

B.2.2.4 İstehsal

- İstehsal prosesinin təsviri (əsas mərhələlər, axın sxemi)

- Subpodratçı əməliyyatları (əməliyyatın təsviri, subpodratçının adı və ünvanı, halal məhsulun uyğunluğu ilə bağlı müqavilə detalları)

- İstehsal ehtiyatlarının və avadanlığının təsviri (yalnız əsas qurğular) (xüsusi olaraq istehsal edilmiş və ya uyğunlaşdırılmış və ya özünün)

- İnt inventar nəzarəti

- İşin icrasına nəzarət

- Hazır məhsullara nəzarət

- Qüsurlu materiallara, komponentlərə, birləşmələrə və hazır məhsullara nəzarət

B.2.2.5 Keyfiyyətə nəzarət yoxlaması, sınaq və mövcud uyğunluğun qiymətləndirilməsi sertifikatları

– İstehsal proseslərində satın alınan əsas komponentlər və hazır halal məhsullar üzərində yoxlamalar və sınaqlar aparılır.

– Yoxlama və sınaq avadanlığı;

– Ölçmə avadanlığının kalibrənməsi

– Yoxlama və sınaq üçün məsuliyyət

– Sertifikatlaşdırılacaq məhsul və ya vacib komponentlər üçün daxili və ya xarici laboratoriyalardan, halal yoxlama orqanlarından və ya halal orqanlardan mövcud uyğunluğun qiymətləndirilməsi sertifikatları

B.2.2.6 Sənədlər və qeydlər

–Halal məhsul və istehsal spesifikasiyası (rəsmlər, hissə siyahıları, iş təlimatları)

–Halal məhsul və istehsal prosesində dəyişikliklərə nəzarət

B.2.2.7 Sertifikatlar və uyğunluq nişanlarına nəzarət

– Məhsula halal markasının tətbiq olunduğu mərhələ

– Halal məhsullara nəzarət yalnız sertifikatın əhatə etdiyi məhsulların markalanmasını təmin edir

– Halal sertifikatlaşdırma orqanı tərəfindən verilmiş mövcud uyğunluq sertifikatlarının surətləri

B.2.3 İdarəetmə sistemi

B.2.3.1 İdarəetmə sisteminin spesifikasiyası

–ISO 9001, ISO 22000 və ya ekvivalentinə uyğunluq (istinad verilməli)

–Keyfiyyət üzrə təlimatın və/və ya keyfiyyət idarəetmə sistemi sənədlərinin surəti

–İdarəetmə sisteminin sertifikatlaşdırılması (sertifikasiya orqanının adı, halal sertifikatlaşdırmanın əhatə dairəsi, əhatə olunan sahə(lər) (sertifikasiya ediləcək halal məhsul(lar)ın istehsalı ilə əlaqədar), halal sertifikat(lar)ının surəti)

B.2.3.2 Təşkilat

–idarəetmə strukturu

–Əsas kadrlar

–Məsuliyyətli keyfiyyət meneceri

–Əsas kadrlar üçün səriştə qeydləri

B.2.3.3 İdarəetmə sisteminin saxlanması

– Sənədlər və qeydlər

– Daxili audit

– İdarəetmə baxışı

– Təkmilləşdirmələr (düzəldici və profilaktik fəaliyyət)

– dəyişikliklərin idarə edilməsi

B.2.3.4 Məhsulun reallaşdırılması

Bax B.2.2

Əlavə C

(məlumatlandırıcı)

Halal uyğunluq sertifikatına daxil ediləcək məlumat nümunəsi

- Sertifikat nömrəsi və ya digər unikal identifikasiya
  - Halal sertifikatının verildiyi sxemin adı
  - Halal sertifikatlaşdırma orqanının adı və ünvanı
  - Müştərinin adı və ünvanı (sertifikat sahibi)
  - Sertifikatlaşdırma müqaviləsinə istinad
  - Uyğunluq bəyannaməsi, o cümlədən:
    - halal məhsulun adı və unikal təyinatı
    - halal məhsulun tələblərinin yerinə yetirilməsi təsdiq edilən standart(lar) və digər normativ sənəd(lər) (dərc olunma tarixləri daxil olmaqla)
      - istehsal sahələri və qiymətləndirmənin digər detalları, məsələn, keyfiyyət sistemi, istehsal yoxlaması
  - Əgər varsa, halal sertifikatlaşdırma orqanının akkreditasiya və ya tanınma statusuna istinad
    - Halal sertifikatının istifadə müddəti
    - Halal sertifikatının verilmə tarixi
    - halal sertifikatlaşdırma orqanı adından imzalamaq səlahiyyəti olan şəxslərin (şəxslərin) qanuni qüvvəyə malik imzası(lar)ı
- QEYD. Bəzi ölkələrdə sənədlərin hüquqi cəhətdən məcburi icazəsi digər vasitələrlə həyata keçirilir, məs. qanuni qüvvəyə malik möhürlərlə.

Əlavə D

(məlumatlandırıcı)

Halal sertifikatının və uyğunluq nişanının istifadəsi üçün lisenziya müqaviləsinin məzmunu nümunəsi

D.1 Partiyalar

- Halal Sertifikatlaşdırma orqanı (ad, ünvan, əlaqə məlumatları)
- Lisenziya sahibi (adı, ünvanı, əlaqə məlumatları)

QEYD. Bəzi sxemlərdə sxemin sahibi lisenziya müqaviləsinin tərəfidir.

D.2 Lisenziya verilməsi

Lisenziyada qeyd olunan məhsullarda halal uyğunluq sertifikatından və halal uyğunluq nişanından aşağıdakı şərtlərlə istifadə etmək tələb olunur;

a) Halal sertifikatlaşdırma və qiymətləndirmə qaydaları

Sertifikatlaşdırma sxeminin ümumi qaydalarına, habelə lisenziyada göstərilən standart(lar)a və xüsusi qaydalara istinad.

b) Lisenziyanın hüquq və vəzifələri

Onun istehsal və tədarük etdiyi sertifikatlaşdırılmış halal məhsullar standartlarda müəyyən edilmiş tələblərə, habelə lisenziyada göstərilən ümumi və xüsusi qaydalara uyğun olacaq.

Halal sertifikatlaşdırma orqanını təmsil edən şəxslər lisenziyanın əhatə etdiyi obyektin binalarına əvvəlcədən xəbərdarlıq etmədən məhdudiyətsiz giriş əldə edəcəklər.

Lisenziyası verilən halal məhsullar halal sertifikatlaşdırma orqanının ilkin sınaqlar nəticəsində standarta uyğun gəldiyini müəyyən etdiyi nümunə ilə eyni şərtlərə uyğun istehsal ediləcək.

c) Müşahidə

Halal sertifikatlaşdırma orqanı lisenziyada göstərildiyi kimi, sxemin ümumi və xüsusi qaydalarında göstərilən şərtlərə uyğun olaraq lisenziyanın öhdəliklərinə əməl etməsinə davamlı olaraq nəzarət edir.

Nəzarət halal sertifikatlaşdırma orqanının işçiləri və ya sertifikatlaşdırma orqanı adından agentliyin işçiləri tərəfindən həyata keçirilir.

d) Halal istehsalda dəyişikliklər haqqında məlumat

Lisenzia sahibi halal məhsulda, istehsal prosesində və ya idarəetmə sistemində nəzərdə tutulan hər hansı dəyişiklik və lisenzia sahibinin sertifikatlaşdırılmış halal məhsulun istehsalını davam etdirmək qabiliyyətinə təsir edə biləcək hər hansı təşkilati dəyişikliklər barədə halal sertifikatlaşdırma orqanına məlumat verməlidir.

e) Şikayətlər

Lisenzia sahibi halal məhsulların lisenziyasının əhatə etdiyi aspektləri ilə bağlı hər hansı şikayətləri qeyd etməli və halal sertifikatlaşdırma orqanına məlumat verməlidir.

f) Təbliğət

Lisenzia sahibinin lisenziyanın əhatə etdiyi halal sertifikatlı məhsulların təklif və satışına icazə verildiyi faktını dərc etmək hüququ vardır.

Halal Sertifikatlaşdırma Orqanı öz kataloqunda lisenziyanın halal sertifikatlarından və uyğunluq nişanlarından istifadə etmək icazəsini, habelə müvafiq hallarda lisenzia sahibi ilə bu müqavilənin ləğvini dərc edir.

g) Məxfilik

Halal sertifikatlaşdırma orqanı onun adından iştirak edən bütün işçilər tərəfindən lisenzia sahibi ilə təmasları nəticəsində tanış olduqları bütün məxfi məlumatlarla bağlı məxfiliyin qorunmasını təmin edir. Halal sertifikatlaşdırma orqanından qanunla tələb olunduqda və ya müqavilə razılaşmaları ilə məxfi məlumatı yaymaq səlahiyyəti verildikdə, qanunla qadağan edilmədiyi halda, müştəri və ya aidiyyəti şəxs təqdim olunan məlumat barədə məlumatlandırılır.

h) Ödəniş

Lisenzia sahibi halal sertifikatlaşdırma orqanına nümunə götürmə, sınaq, qiymətləndirmə və idarəetmə xərcləri daxil olmaqla, nəzarətlə bağlı bütün xərcləri ödəyir.

i) Razılaşma müddəti

- Başlama tarixi
- Xitam tarixi
- Erkən xitam üçün şərtlər

j) Lisenziyaya xitam verilməsi

Müxtəlif hallardan asılı olaraq lisenziyanın ləğvi barədə bildiriş müddətlərinin müəyyən edilməsi, məs.lisenziya sahibi ləğv etmək istədikdə,

- halal sertifikatlaşdırma orqanı məhsulun artıq halal sertifikatı tələblərinə cavab vermədiyini müəyyən etdikdə;

- halal sertifikatlaşdırmanın digər tələblərinə uyğun gəlməməsi, yəni. rüsumların ödənilməməsi.

a) Halal məhsul tələblərinə dəyişikliklər

Halal sertifikatlaşdırma orqanı halal məhsul tələblərinə edilən dəyişikliklər barədə lisenziya sahibini məlumatlandırmalı və dəyişikliklərin qüvvəyə minəcəyi tarixi müəyyən etməlidir; həmçinin lisenziya sahibinə bu müqavilənin predmeti olan halal məhsulların əlavə ekspertizasına ehtiyac barədə məlumat verməlidir.

Lisenziya sahibi halal sertifikatlaşdırma orqanının göstərilən tarixə qədər dəyişiklikləri həyata keçirməyə hazır olub-olmaması barədə məlumat verməlidir.

Lisenziya sahibi dəyişiklikləri qəbul etdiyini təsdiqlədikdə və hər hansı əlavə ekspertizanın nəticəsi müsbət olarsa, əlavə lisenziya veriləcək və ya halal sertifikatlaşdırma orqanının qeydlərinə digər dəyişikliklər ediləcək.

Lisenziat halal sertifikatlaşdırma orqanına göstərilən tarixə qədər dəyişiklikləri həyata keçirməyə hazır olmadığını bildirdikdə və ya lisenziya sahibi qəbul şərtlərinin itirilməsinə yol verdikdə və ya hər hansı əlavə ekspertizanın nəticəsi əlverişli olmadıqda, başqa hal müəyyən edilmədikdə. halal sertifikatlaşdırma orqanı, müəyyən bir halal məhsula edilən dəyişikliklərin qüvvəyə mindiyi tarixdə artıq etibarlı deyil.

b) məsuliyyət

Halal məhsul məsuliyyəti ilə bağlı bütün suallar müvafiq hüquq sistem(lər)i əsasında həll edilir.

c) müraciət və ya şikayətlər

Bu müqavilə ilə bağlı yarana biləcək bütün müraciətlər və şikayətlər ilk növbədə halal sertifikatlaşdırma orqanının tətbiq olunan prosedurlarına uyğun olaraq həll edilmək üçün halal sertifikatlaşdırma orqanına yönəldilir.

Əlavə E

(məlumatlandırıcı)

**Halal sertifikatının və ya uyğunluq nişanının istifadəsi üçün lisenziyaya
daxil ediləcək məlumat nümunəsi**

- Halal Sertifikatlaşdırma orqanı (ad, ünvan, əlaqə məlumatları)
- lisenziya nömrəsi
- Lisenziya müqaviləsinə istinad
- Lisenziya sahibi (adı, ünvanı, əlaqə məlumatları)
- Müxtəlif yerlərdə yerləşirsə, istehsalçının ünvanı.
- Uyğunluq nişanının təsviri
- Cədvəl göstərir:
  - məhsul təyinatı
  - Sertifikat nömrəsi
  - Standart(lar) və/və ya digər normativ sənəd(lər)
  - Xüsusi sxem qaydaları (əgər varsa)
- Buraxılış tarixi
- Bitmə tarixi

Əlavə F

(məlumatlandırıcı)

Halal sertifikatlaşdırma müqaviləsinin məzmunu nümunəsi

- a) İlk anlayışlar
- b) Müqavilənin tərəfləri:
  - tərəflərin adı və ünvanları
  - müqavilə üzrə səlahiyyətli nümayəndələr (Cədvəl A-ya baxın)
- c) Müəyyən edilmiş terminlər və şərhlər:
  - müəyyən edilmiş şərtlər
  - başlıqlar
- d) Təqdim ediləcək xidmətlər (Cədvəl B-yə baxın)
- e) Müştərinin öhdəlikləri (ISO/IEC 17065:2012, 4.1.2.2 və OIC/SMIIC 2-də sadalanan maddələrə baxın, həmçinin məhsulun faktiki istehsalçısı olmadığı halda, məsələn, müştərinin distribyutor/idxalçı və s.)
- f) Lisenziya, sertifikat və uyğunluq nişanlarından istifadə
- g) Sertifikatlaşdırmaya nəzarət
- h) Sertifikatlaşdırmanın dayandırılması və geri götürülməsi
- i) Şikayətlər
- j) Müraciətlər
- k) Subpodratçıların istifadəsi
- l) Müştəri tərəfindən edilən dəyişikliklər
- m) Sxemdə və müəyyən edilmiş tələblərdə dəyişikliklər
- n) Sertifikatlaşdırmanın köçürülməsi
- o) Rüsumlar və ödənişlər (C Cədvəlinə baxın)
- p) Nümunələrin mülkiyyəti
- q) Əqli mülkiyyət:
  - sertifikatlaşdırma orqanında jiletlər
  - əvvəllər mövcud olan materiala sahiblik
  - üçüncü tərəf materialı
  - mənəvi hüquqlar
  - sertifikatlaşdırma sənədlərinə və uyğunluq nişanlarına sahiblik
- r) Məxfilik
- s) Sığorta və məsuliyyət
- t) xitam

AZS OIC/SMIIC 33:2022

- u) fors-major
- v) sağ qalma və bölünmə qabiliyyəti
- w) Mübahisələrin həlli
- x) Müqavilənin dəyişdirilməsi
- y) Müqaviləyə əsasən bildiriş təqdim edilməsi
- z) İdarəetmə hüququ və yurisdiksiya
- aa) Səlahiyyətli nümayəndələr
- bb) Təqdim ediləcək xidmətlər:
  - sxem adı
  - müəyyən edilmiş tələblər
  - əhatə olunacaq məhsullar
  - əhatə olunacaq istehsal yerləri
- cc) Rüsumlar və ödənişlər:
  - ümumi
  - gözlənilməz xərclər
  - faktura və ödəniş

Bibliografiya

- [1] OIC/SMIIC 1, Halal Qida üçün Ümumi Tələblər
- [2] OIC/SMIIC 3, Uyğunluğun Qiymətləndirilməsi - Halal Uyğunluğun Qiymətləndirilməsi Orqanlarını Akkreditə edən Halal Akkreditasiya Orqanlarına Tələblər
- [3] ISO 9001, Keyfiyyət idarəetmə sistemləri - Tələblər
- [4] ISO/IEC 17007, Uyğunluğun qiymətləndirilməsi - Uyğunluğun qiymətləndirilməsi üçün istifadə üçün uyğun normativ sənədlərin hazırlanması üçün təlimat
- [5] ISO/IEC 17020 Uyğunluğun qiymətləndirilməsi - Yoxlama aparən müxtəlif növ orqanların fəaliyyəti üçün tələblər
- [6] ISO/IEC 17021, Uyğunluğun qiymətləndirilməsi - İdarəetmə sistemlərinin auditini və sertifikatlaşdırmasını təmin edən orqanlar üçün tələblər
- [7] ISO/IEC 17025, Sınaq və kalibrəmə laboratoriyalarının səlahiyyətlərinə dair ümumi tələblər
- [8] ISO/IEC 17030, Uyğunluğun qiymətləndirilməsi - Üçüncü tərəf uyğunluq nişanları üçün ümumi tələblər
- [9] ISO/IEC 17040 Uyğunluğun qiymətləndirilməsi - Uyğunluğun qiymətləndirilməsi orqanlarının və akkreditasiya orqanlarının qiymətləndirilməsi üçün ümumi tələblər
- [10] ISO/IEC Bələdçisi 23, Üçüncü tərəf sertifikatlaşdırma sistemləri üçün standartlara uyğunluğu göstərən üsullar
- [11] ISO Bələdçisi 27, Təlimatlar uyğunluq nişanından sui-istifadə halında sertifikatlaşdırma orqanı tərəfindən görüləcək düzəliş tədbirləri üçün

---

ICS 03.120.20

Əsas sözlər : Etiketləmə, uyğunluq nişanı, attestasiya, yerində qiymətləndirmə, Halal məhsulun sertifikatlaşdırılması, ilkin məhsulun qiymətləndirilməsi, Halal Məhsullar üçün Sertifikatlaşdırma Sxeminin Nümunəsi.

Rəsmi nəşr
"Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu"
Publik hüquqi şəxs

AZS OIC/SMIIC 33

**Uyğunluğun Qiymətləndirilməsi –
Halal Məhsullar üçün Sertifikatlaşdırma Sxeminin Nümunəsi**